Roman ve Yapı Unsurları

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Roman:** Gerçek ya da gerçeğe uygun olayları, çok sayıda kişi ve geniş bir zaman-mekân içinde anlatan uzun, **kurmaca** düzyazı türüdür. Romancı hayattan beslenir ama gerçeği olduğu gibi aktarmaz; **olabilir olanı olmuş gibi** gösterir.
- **Yapı unsurları:** olay örgüsü, kişiler (şahıs kadrosu), zaman, mekân, anlatıcı ve bakış açısı, çatışma, konu ve tema. Hepsi birbirini etkiler; mekân yalnızca dekor değil, kişilerin ruh hâlini yansıtan bir işlev de taşıyabilir.
- **Anlatıcı ve bakış açısı: Hâkim (ilahi) bakış açısı** – anlatıcı her şeyi bilir, kişilerin iç dünyasına girer (3. kişi). **Kahraman anlatıcı** – olayı yaşayan kişi anlatır (1. kişi, "ben"). **Gözlemci bakış açısı** – anlatıcı yalnızca görüleni aktarır, iç dünyaya girmez.
- **Çatışma:** Olayları harekete geçiren karşıtlıktır. **İç çatışma** kişinin kendi içindeki ikilemdir; **dış çatışma** insan-insan, insan-toplum, insan-doğa arasında olur.
- **Konu – tema – yazılış amacı:** Konu, anlatılan olaylar bütünüdür; tema, eserin ana duygu ve düşünce eksenidir (yalnızlık, aidiyet, kimlik arayışı…). Metindeki **açık iletiler** doğrudan söylenir, **örtük iletiler** sezdirilir.
- **Zaman kullanımı:** Olaylar kronolojik (doğrusal) sırayla anlatılabileceği gibi **geriye dönüş** ile geçmişe de gidilebilir. Kişiler **tip** (bir zümreyi temsil eden, değişmeyen) ya da **karakter** (kendine özgü, gelişen) olabilir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Roman unsurlarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.

1. olay örgüsü 2. mekân 3. tema 4. çatışma

a) Eserde işlenen ana duygu ya da düşünce ekseni

b) Olayları harekete geçiren karşıtlık ya da gerilim

c) Birbirine neden-sonuç ilişkisiyle bağlanan olaylar dizisi

ç) Olayların geçtiği fiziksel ve sosyal çevre

2 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Roman kurmaca bir türdür; yazar gerçek hayattan yararlansa da olayları yeniden kurgular.

( ) Romanda yalnızca bir kişiye ve tek bir olaya yer verilir.

( ) Mekân, kişilerin ruh hâlini yansıtma işlevi de üstlenebilir.

( ) Gözlemci anlatıcı, kişilerin aklından geçenleri ayrıntılı olarak bilir.

3 Aşağıdakilerden hangisi romanın **yapı unsurlarından** biri değildir?

A) Zaman B) Anlatıcı C) Olay örgüsü D) Kişiler E) Kafiye

4 "İstasyona vardığımda tren çoktan gitmişti. Bankın ucuna ilişip bavulumu dizlerime çektim. Babamın "Acele etme, yol seni bekler." sözü aklıma geldi; ilk kez ona hak verdim."
Bu parçada hangi bakış açısı kullanılmıştır?

A) Hâkim (ilahi) bakış açısı
B) Destansı anlatıcı bakış açısı
C) Kahraman anlatıcı bakış açısı
D) Gözlemci bakış açısı
E) Çoğul anlatıcı bakış açısı

5 Boşlukları doldurunuz.
a) Anlatıcının her şeyi bildiği, kişilerin iç dünyasına girebildiği bakış açısına ..... bakış açısı denir.
b) Bir kişinin kendi içinde yaşadığı ikileme ..... çatışma denir.
c) Anlatımın, şimdiki zamandan geçmişteki bir olaya dönmesine ..... tekniği denir.

6 "Selim kapıyı çekip çıktığında annesi pencerenin ardında ağlıyordu; ama Selim bunu bilmiyordu. O sırada karşı apartmandaki yaşlı saatçi de dükkânını kapatmaya hazırlanıyor, içinden oğlunun bu akşam da aramayacağını düşünüyordu."
Bu parçanın anlatıcısıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi **doğrudur**?

A) Yalnızca gözle görülenleri aktarmaktadır.
B) Birbirinden habersiz kişilerin duygu ve düşüncelerini bilmektedir.
C) Olayların içinde yer alan bir kahramandır.
D) Olayları bir mektup aracılığıyla öğrenmiştir.
E) Birinci kişi ağzından anlatmaktadır.

7 Belli bir zümreyi temsil eden, eser boyunca değişmeyen ve kalıplaşmış özellikler taşıyan roman kişisine ne ad verilir?

A) Tip B) Anlatıcı C) Okur D) Karakter E) Figüran

8 Aşağıdakilerden hangisi bir romanın **teması** olabilir?

A) Anlatıcının birinci kişi ağzından konuşması
B) Kahramanın İstanbul'dan Ankara'ya taşınması
C) Kimlik arayışı
D) Romanın üç bölümden oluşması
E) Olayların on yıl içinde geçmesi

9 "Adam masaya oturdu, cebinden bir mektup çıkardı. Zarfı üç kez çevirdi, sonra açmadan yeniden cebine koydu. Garson çayını getirdiğinde başını kaldırmadı."
Bu parçadaki anlatıcı hangi bakış açısıyla anlatmaktadır? Parçadan bir kanıt gösteriniz.

10 Romanlarda olayların gerçek hayatta olabilecek biçimde, inandırıcı bir şekilde kurgulanmasına ne ad verilir?

A) Nazım birimi
B) Nesnel gerçeklik
C) Aruz ölçüsü
D) Tekerleme
E) Gerçeklik izlenimi (olabilirlik)

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 "Nesrin, kasabadaki öğretmenlik teklifini kabul etse annesini yalnız bırakacağını biliyordu; reddetse yıllardır kurduğu hayalden vazgeçmiş olacaktı. Gece boyunca iki mektup yazdı, sabaha karşı ikisini de yırttı."
a) Parçadaki çatışma türünü belirtiniz.
b) Çatışmanın iki tarafını yazınız.

12 "Mahallenin ortasındaki çınar, bir zamanlar düğünlerin kurulduğu, bayram sabahlarında çocukların toplandığı yerdi. Şimdi etrafı beton duvarlarla çevrilmiş, dibine park eden kamyonların gölgesinde kalmıştı. Hasan Efendi her sabah önünden geçerken başını çeviriyor, bakmamaya çalışıyordu."
Bu parçada mekân aşağıdaki işlevlerden hangisini üstlenmiştir?

A) Olay örgüsünü tamamen durdurarak bilgi verme
B) Toplumsal değişimi ve kişinin bu değişim karşısındaki kırgınlığını yansıtma
C) Kişinin fiziksel görünüşünü betimleme
D) Okurda merak uyandıracak bir sır oluşturma
E) Olayların hangi yılda geçtiğini kesin olarak bildirme

13 "Hikmet Bey, kırk yıl sonra ilk kez köyüne döndüğünde, dere kenarındaki değirmenin yıkıldığını gördü. Birden kendini dokuz yaşında, babasının elinden tutmuş, un çuvallarının arasında koşarken buldu. Değirmencinin kalın sesi hâlâ kulaklarındaydı. Bir kamyon kornası onu yeniden bugüne getirdi."
Bu parçada kullanılan anlatım tekniği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Geriye dönüş
B) Diyalog
C) Gözlemci anlatım
D) Mektup tekniği
E) Sahne yönergesi

14 Roman için aşağıdakilerden hangileri **doğrudur**?
I. Hikâyeye göre daha fazla kişi ve olaya yer verir.
II. Olaylar mutlaka kronolojik sırayla anlatılmak zorundadır.
III. Yazarın yaşadıklarından izler taşıyabilir.

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

15 "Romancı, gazetede okuduğu küçük bir kaza haberinden yola çıkar. Kazada adı geçen kişileri hiç tanımaz; onlara yeni adlar, geçmişler ve umutlar verir. Olayın geçtiği şehri bile değiştirir. Okur ise romanı bitirdiğinde, bu insanların bir yerlerde gerçekten yaşadığına inanır."
Bu parçadan romanla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine **ulaşılabilir**?

A) Roman, gazete haberlerinin aynen aktarılmasıdır.
B) Romanda olayın geçtiği yer değiştirilemez.
C) Romancılar yalnızca tanıdıkları kişileri anlatır.
D) Roman, gerçek hayattan beslense de kendi gerçekliğini kuran kurmaca bir metindir.
E) Okurlar romandaki kişilerin gerçek olmadığını hemen anlar.

16 Aşağıdaki durumlardan hangisi bir **dış çatışma** örneğidir?

A) Köyüne baraj yapılmasına karşı çıkan çiftçinin yetkililerle mücadele etmesi
B) Bir kadının eski bir hatayı hatırlayıp vicdan azabı çekmesi
C) Yazar olmak isteyen gencin bu hayalin ailesine yük olacağını düşünüp kararsız kalması
D) Emekli öğretmenin geçmişte doğru karar verip vermediğini sorgulaması
E) Bir çocuğun korkusunu yenmek için kendi kendine cesaret vermesi

17 Aşağıdaki özellikleri **tip** ya da **karakter** olarak sınıflandırınız.
a) Romanın başında bencil olan, yaşadıklarıyla değişip fedakâr biri hâline gelen genç
b) Her sahnede aynı biçimde para hırsıyla davranan, "cimrilerin" simgesi olmuş tüccar
c) Kendine özgü korkuları, çelişkileri ve iç dünyasıyla işlenen öğretmen

18 Bir romanın konusunun "savaş yıllarında dağılan bir ailenin yeniden bir araya gelme çabası" olduğu biliniyor.
Bu romanın **teması** aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Romanın kaç sayfa olduğu
B) Savaşın hangi yıllarda yapıldığı
C) Ailenin yaşadığı şehirlerin adları
D) Anlatıcının olayları hangi sırayla verdiği
E) Aile bağlarının gücü ve özlem

19 Romanda anlatıcı ile yazar arasındaki ilişkiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi **doğrudur**?

A) Birinci kişi anlatımda anlatıcı yazarın ta kendisidir.
B) Anlatıcı yalnızca tiyatro eserlerinde bulunur.
C) Anlatıcı, yazarın metin içinde yarattığı kurmaca bir sestir.
D) Anlatıcı olayların içinde asla yer almaz.
E) Anlatıcı her zaman yazarın kendisidir.

20 Bir yazarın kendi hayatından izleri romanına taşımasının eserin **inandırıcılığına** etkisi hakkında iki cümlelik bir değerlendirme yazınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 "Kasabaya kış erken gelmişti. İstasyon şefi Rıza Efendi, her akşam son treni bekler, gelmeyeceğini bildiği hâlde perona bir sandalye koyardı. Yirmi yıl önce o trenden inmesi gereken oğlunu hâlâ bekliyordu. Kasabalılar ona acıyarak bakar, kimse sandalyeyi kaldırmaya cesaret edemezdi."
Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) Kişinin geçmişte yaşadığı bir kayıp sezdirilmiştir.
B) Olaylar kahraman anlatıcı ağzından aktarılmıştır.
C) Tema olarak bekleyiş ve özlem öne çıkmaktadır.
D) Kişinin davranışı çevresindekilerde duygusal bir tepki uyandırmıştır.
E) Kişinin davranışı yıllardır süren bir alışkanlığa dönüşmüştür.

22 Aşağıdaki parçaların hangisinde **örtük ileti** vardır?

A) Kapıyı açtığında masadaki iki fincandan biri yine dokunulmadan soğumuştu; kadın onu da yıkayıp dolaba kaldırdı.
B) Öğretmen, sınıfa çalışmanın başarıyı getirdiğini anlattı.
C) Yazar, okurlara çevreyi korumaları gerektiğini doğrudan hatırlatır.
D) Romanın kahramanı, dürüstlüğün her şeyden önemli olduğunu açıkça savunur.
E) Kadın, kocası öldükten sonra çok yalnız kaldığını söyledi.

23 "Mert, kararını vermişti: Şehirdeki işini bırakıp babasının bağına dönecekti. Ama otobüse binerken arkadaşlarının sözleri kulaklarında çınladı: 'Toprağa gömülüp kalacaksın.' Bir an durdu, sonra bavulunu bagaja koydu."
Bu parçada aşağıdakilerden hangilerine yer verilmiştir?
I. İç çatışma
II. İnsan-doğa çatışması
III. Kişinin kararını etkileyen toplumsal bir baskı

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

24 "Kasım başıydı. Salih, sabah namazından sonra dükkânını açtı, kepenklerin soğuk demirine dokununca irkildi. Aynı gün öğlene doğru kardeşinden gelen telgrafı okudu. Akşam, bütün mahalle onun gideceğini konuşuyordu."
Bu parçada zaman aşağıdakilerden hangisi ile ilerlemektedir?

A) Geriye dönüşlerle
B) Kronolojik (doğrusal) sıra ile
C) Geleceğe sıçramalarla
D) Olayların sondan başa anlatılmasıyla
E) Zamanın tamamen durdurulmasıyla

25 Bir romanla ilgili şu bilgiler veriliyor:
• Anlatıcı olayların dışındadır ve kişilerin iç dünyasını bilir.
• Olay örgüsü, kahramanın babasının ölümüyle başlar; bir taşra kasabasında geçer.
• Kahraman, geleneğe bağlı çevresiyle yenilik isteği arasında sıkışır.
Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) Gelenek-yenilik karşıtlığı temayı besler.
B) Romanda iç çatışmaya yer verilmiştir.
C) Mekân olarak taşra seçilmiştir.
D) Romanda hâkim bakış açısı kullanılmıştır.
E) Romanda gözlemci bakış açısı kullanılmıştır.

26 "Romancı bir fotoğrafçı değil, bir ressamdır. Fotoğrafçı önündekini olduğu gibi çeker; ressam ise gördüğünü seçer, bazı renkleri koyulaştırır, bazılarını siler. Ortaya çıkan tablo, gerçeğin kopyası değil yorumudur."
Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ressamlar, gerçeği fotoğrafçılardan daha iyi bilir.
B) Romancıların resim yapmayı da bilmesi gerekir.
C) Roman, gerçekliği seçip yorumlayarak yeniden kurar.
D) Fotoğraf, romandan daha değerli bir sanattır.
E) Roman, gerçekliği hiçbir değişiklik yapmadan yansıtır.

27 Aşağıdakilerin hangisinde anlatıcı, olayı yaşayan kişi **değildir** ama kişinin iç dünyasını bilmektedir?

A) Kadın kapının önünde durdu, sonra hızla uzaklaştı.
B) Kapının önünde durdum; içeri girsem ağlayacaktım.
C) Kadın kapıya yaklaştı, zili çaldı ve bekledi.
D) Nermin, kapının önünde durdu; içeri girse ağlayacağını biliyordu, girmese pişman olacaktı.
E) Kapının önünde durduğumu gören komşum bana seslendi.

28 Aşağıdaki kurguyu okuyunuz:
"Emekli bir deniz feneri bekçisi, fenerin otomatik sisteme geçmesiyle işsiz kalır ve adadan ayrılmak zorunda kalır."
Bu kurgu için; a) bir iç çatışma, b) bir dış çatışma, c) olası bir tema öneriniz.

29 "Yazar, romanında kasabanın kahvehanesini uzun uzun anlatır: tavandaki is lekeleri, masaların sallanan ayakları, duvardaki eski takvim... Bu takvim romanın sonuna kadar hep aynı yaprakta kalır." Takvimin hep aynı yaprakta kalması en çok aşağıdakilerden hangisini sezdirmektedir?

A) Kahvehanenin yeni açıldığını
B) Romanın bir tarih kitabı olduğunu
C) Kasabadaki hayatın durgunluğunu, değişmezliğini
D) Kahvehane sahibinin çok titiz biri olduğunu
E) Olayların tek bir günde geçtiğini

30 Aşağıdakilerden hangisi bir roman çözümlemesinde **yazılış amacı** sorusuna verilebilecek en uygun cevaptır?

A) Hızla değişen şehir hayatında geleneksel değerlerin kayboluşuna dikkat çekmek
B) Olayların geriye dönüşlerle anlatılması
C) Olayların 1950'li yıllarda İstanbul'da geçmesi
D) Anlatıcının üçüncü kişi ağzından konuşması
E) Romanda dört ana kişinin bulunması

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**